

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

**Ministerie van Buitenlandse
Zaken**

Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Datum 15 juni 2017

Betreft Verslag van de speciale bijeenkomst van de staatshoofden en
regeringsleiders van de NAVO-lidstaten op 25 mei 2017 te Brussel

Onze Referentie
DVB/VD-083/2017

Inleiding

Mede namens de minister-president bieden wij u hierbij het verslag aan van de speciale bijeenkomst van de staatshoofden en regeringsleiders van de NAVO-landen op 25 mei jl. te Brussel. Deze bijeenkomst begon met de onthulling van twee monumenten en de overdracht van het nieuwe NAVO-hoofdkwartier. Aansluitend was er een werkdiner voor de staatshoofden en regeringsleiders. Naast de minister-president waren de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie bij het diner aanwezig.

Tijdens het werkdiner spraken de staatshoofden en regeringsleiders vooral over de lastenverdeling tussen de Bondgenoten en de rol die de NAVO kan spelen op het gebied van terrorismebestrijding. Daarnaast kwamen de relatie met Rusland, Oekraïne, de Westelijke Balkan en de situatie in Afghanistan aan de orde.

Defensie-uitgaven en lastenverdeling

De speciale bijeenkomst was een belangrijk signaal van Bondgenootschappelijke eenheid. De aanwezigheid van president Trump onderstreepte dat de Verenigde Staten nog altijd achter de NAVO staan en bereid blijven in financiële en militaire zin aan het Bondgenootschap bij te dragen, maar daarvoor wel iets terugverwachten.

President Trump bevestigde dat de NAVO van groot belang is voor het aanpakken van de dreigingen op de oost- en zuidflank van het verdragsgebied, waaronder terrorisme. Tegelijkertijd beklemtoonde hij dat de Verenigde Staten verwachten dat alle Europese NAVO-landen hun defensie-uitgaven verhogen naar ten minste twee procent van hun BBP. Volgens president Trump is er thans geen sprake van een eerlijke lastenverdeling tussen de Verenigde Staten en het overgrote deel van de andere Bondgenoten. De Verenigde Staten dragen volgens president Trump thans een disproportioneel deel van de last en geven grote bedragen uit aan de Europese veiligheid. Zo wees hij op de voorgestelde verhoging van het budget van

het Amerikaanse *European Reassurance Initiative* met 1,4 miljard dollar naar in totaal 4,8 miljard dollar.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Ministerie van Defensie

President Trump beklemtoonde dat de Europese landen meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun eigen veiligheid. Hij pleitte voor de volledige en spoedige uitvoering van de afspraken over de defensie-uitgaven die zijn gemaakt tijdens de NAVO-top in Wales. Hij liet voorts weten dat de Verenigde Staten hun inspanningen in NAVO-verband naar beneden zullen bijstellen als de Europese bondgenoten niet bereid blijken om hun defensie-uitgaven te verhogen.

Onze Referentie
DVB/VD-083/2017

De staatshoofden en regeringsleiders waren het eens dat de veranderde veiligheidsomgeving vraagt om hogere defensie-uitgaven. De Secretaris-generaal wees erop dat de bondgenoten de trend van dalende defensie-uitgaven hebben gekeerd en dat de totale uitgaven weer stijgen. Enkele Bondgenoten kondigden verhogingen van hun defensiebegrotingen aan.

De staatshoofden en regeringsleiders bekrachtigden het eerdere besluit van de Noord-Atlantische Raad om jaarlijks nationale plannen op te stellen voor de uitvoering van de Wales-afspraken en het verbeteren van de lastenverdeling. In deze plannen zullen de bondgenoten toelichten 1) hoe zij van plan zijn hun defensie-uitgaven te bewegen in de richting van twee procent van het BBP en een investeringsquote te bereiken van twintig procent als zij nog niet aan deze normen voldoen, (2) in welke mate additionele middelen zullen worden gebruikt om de capaciteiten aan te schaffen waar de NAVO om vraagt en (3) welke inzet binnen en buiten NAVO-kader zij voor ogen hebben in het komende kalenderjaar. De eerste nationale plannen moeten uiterlijk eind 2017 worden aangeboden aan de NAVO. Deze plannen zullen in februari 2018 worden besproken door de ministers van Defensie.

Nederland heeft tijdens de speciale bijeenkomst het belang van een evenwichtige lastenverdeling onderschreven. Ons land neemt de Wales-afspraken serieus. De trend van dalende defensie-uitgaven is daarom gekeerd en er zijn stappen voorwaarts gezet. Vanwege de formatie kon Nederland op 25 mei jl. geen concrete toezeggingen doen over de mogelijke verdere verhoging van de defensiebegroting.

Terrorismebestrijding

De staatshoofden en regeringsleiders waren het erover eens dat de NAVO een grotere rol moet spelen op het gebied van terrorismebestrijding. Zij stemden in met een NAVO-actieplan voor terrorismebestrijding. De bondgenoten gaan meer informatie delen en binnen de bestaande *Joint Intelligence and Security Division* van de NAVO zal een *terrorism intelligence cell* worden opgericht.

In het actieplan is verder besloten dat de inzet van de AWACS-radarvliegtuigen ter ondersteuning van de anti-ISIS coalitie wordt uitgebreid. Als uitdrukking van de inspanningen die de NAVO levert in de strijd tegen ISIS, zal het Bondgenootschap toetreden tot de coalitie, en zal de NAVO deelnemen aan de besprekingen in

coalitieverband. Dit lidmaatschap van de anti-ISIS coalitie betekent echter niet dat de NAVO automatisch zal deelnemen aan het militaire optreden van deze coalitie. Voor verdere militaire inspanningen in NAVO-verband zal besluitvorming in de Noord-Atlantische Raad noodzakelijk zijn.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Ministerie van Defensie

Onze Referentie
DVB/VD-083/2017

Verder werd de nadruk gelegd op het belang van capaciteitsopbouw van de veiligheidssector in partnerlanden. De NAVO kan met advies en trainingen een belangrijke bijdrage leveren aan de weerbaarheid van landen rondom het Bondgenootschap. Het is van belang dat Bondgenoten rekening houden met de behoefte aan civiele en militaire trainingscapaciteit, zodat deze experts snel en flexibel kunnen worden ingezet voor het versterken van de capaciteiten van partnerlanden in de strijd tegen terrorisme. Samenwerking met andere internationale organisaties, die reeds actief zijn in het versterken van capaciteiten van partners, is belangrijk om overlap te voorkomen.

Nederland heeft tijdens de speciale bijeenkomst steun uitgesproken voor een grotere NAVO-rol bij terrorismebestrijding. Nederland heeft tevens aangekondigd dat ons land vanaf midden juni voor de tweede keer vijf maanden een KDC-10 tankervliegtuig inzet voor *air-to-air refuelling* van vliegtuigen van de anti-ISIS coalitie. Uw Kamer is hierover geïnformeerd in de brief over de inzet van de KDC-10 en C-130 en de doorontwikkeling van de capaciteitsopbouw en *Advice & Assist* in de strijd tegen ISIS van 24 mei jl. (Kamerstuk 27925 nr. 608). Voorts heeft Nederland 600.000 euro en enkele trainers en adviseurs aangeboden voor capaciteitsopbouwprojecten in Irak en Jordanië.

Conform de motie van het Tweede Kamerlid Karabulut, die op 24 mei jl. door uw Kamer werd aangenomen, heeft Nederland in de Noord-Atlantische Raad van 30 mei jl. de Bondgenoten aangemoedigd tot een restrictief wapenexportbeleid richting Saudi-Arabië. Nederland heeft daarbij verwezen naar de humanitaire catastrofe in Jemen.

Rusland

Tijdens de speciale bijeenkomst kwam ook de relatie tussen de NAVO en Rusland aan de orde. Er was brede steun van de Bondgenoten om de huidige benadering, die berust op geloofwaardige afschrikking enerzijds en inhoudsvolle en regelmatige dialoog anderzijds, voort te zetten. Nederland heeft hierbij naar voren gebracht dat een nieuwe bijeenkomst van de NAVO Rusland (NRR) op ambassadeursniveau op korte termijn wenselijk is, ook om een onderwerp als wederzijdse militaire transparantie te bespreken.

Oekraïne

Veel Bondgenoten wezen tijdens de speciale bijeenkomst op het belang van voortgezette politieke steun aan Oekraïne, gezien de illegale annexatie van de Krim en de situatie in het oosten van het land. Een aantal Bondgenoten, waaronder Nederland, verklaarde dat de ondersteuning van de NAVO bij de hervorming en modernisering van de Oekraïense veiligheidssector dient te worden voortgezet.

Westelijke Balkan

Tijdens de speciale bijeenkomst werd de toetreding van Montenegro tot de NAVO verwelkomd. De ratificatieprocedures in alle lidstaten en in Montenegro zelf zijn inmiddels voltooid, zodat het land nu ook formeel deel uitmaakt van het Bondgenootschap.

Door veel Bondgenoten werd ingegaan op de situatie op de Westelijke Balkan. Gezien de gecompliceerde veiligheidssituatie in de regio, stagnerende transitieprocessen en de invloed van Rusland blijft een nauwe betrokkenheid van de NAVO, in nauwe samenwerking met de EU, cruciaal.

Afghanistan

Op 24 mei jl., de dag voor de NAVO-top, heeft Nederland een formeel politiek verzoek van de Verenigde Staten ontvangen om de bijdrage aan *Resolute Support* te continueren en te intensiveren. Andere Bondgenoten zijn met vergelijkbare verzoeken benaderd. De Verenigde Staten verzochten om op korte termijn met een indicatie van de mogelijkheden te komen. Het kabinet zal serieus kijken naar de mogelijkheden. Zoals eerder geconstateerd in de brief over de samenhang van Nederlandse inspanningen in missies van 9 september 2016 (Kamerstuk 33694 nr. 9), moet de bijdrage aan *Resolute Support* echter mede in samenhang worden gezien met de overige inzet van de krijgsmacht in NAVO, EU, VN en coalitieverband.

Reguliere NAVO-top in 2018

De bondgenoten spraken af om in 2018 weer een reguliere topbijeenkomst te organiseren. Er is nog geen besluit genomen over de locatie van deze bijeenkomst. Nederland heeft tijdens de speciale bijeenkomst verklaard te kunnen instemmen met een Top in 2018, maar geen standpunt ingenomen op welke locatie deze moet plaatsvinden.

De minister van Buitenlandse Zaken,   De minister van Defensie,

Bert Koenders

J.A. Hennis-Plasschaert